

O p o n e n t s k ý p o s u d e k

na diplomovou práci

Autor diplomové práce: Viktor Bielický

Titul diplomové práce: Způsoby rozšiřování arabské slovní zásoby
s důrazem na publicistický styl

Oponent: Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.

Diplomant Viktor Bielický projevoval od začátku studia vyhraněný zájem o moderní spisovnou arabštinu, zvláště o slovní zásobu a specifikum publicistického stylu, který právem pokládá za hybný faktor vývoje arabského jazyka. Podílel se na projektu vytváření korpusu arabských publicistických textů v Ústavu formální a aplikované lingvistiky Matematicko-fyzikální fakulty UK a na konečné revizi Arabsko-českého slovníku.

Práce je z hlediska osnovy a metody promyšleně koncipována. Její první část /kap. 2 a 3/ je teoretického charakteru a spočívá na příslušné sekundární literatuře. Úvod 2. kapitoly se týká problémů klasifikace funkčních stylů. Diplomant uvádí, že právě v arabštině patří oblast stylistiky k těm nejméně prozkoumaným. V dalším oddílu se zabývá arabským publicistickým stylem, a jak zdůrazňuje, jeho psanou formou, přičemž poukazuje na to, že ta se uplatňuje i v rozhlasu a televizi, nyní zejména v panarabských satelitních televizích, pokud je podkladem zpravodajských a publicistických relací psaný text. Dotýká se v té souvislosti jednoho nezanedbatelného faktu: arabský publicistický styl podléhá neustále při překladu agenturních zpráv z cizích jazyků vnějším vlivům, a to nejen v oblasti lexikální, ale i syntaktické a frazeologické. Upozorňuje také na jeho další charakteristický rys - na hojné využívání jmenných konstrukcí na úkor slovesných tvarů.

Třetí kapitola je věnována pěti slovotvorným metodám, jichž se využívá zvláště při tvorbě odborné terminologie. Jsou to derivace /išti-qāq/, arabizace /ta'rīb/, kompozice /naḥt/, sémantický posun /mağāz/ a překlad /tarğama/. Jak vyplývá z výkladu, s touto klasifikací běžně pracují arabštiní i západní lingvisté. Zajímalo by mě, kdo je jejím autorem. Je to Ahmad ibn Fāris, nebo se vyvíjela postupně? Na s. 21 bych uvítal nějaký příklad na derivační metodu qalb a ibdāl. V této velice instruktivní kapitole diplomant přehledně a podrobně popisuje všechny uvedené metody.

Těžiště diplomové práce Viktora Bielického tvoří čtvrtá kapitola /Analýza slovní zásoby moderní spisovné arabštiny/ založená na práci

s elektronickým korpusem publicistických textů čerpaných z tří ročníků libanonského deníku al-Hajāt /2001-2003/. Představuje současný jazyk publicistického stylu počátku 21. století. Je rozdělena na dvě velké části - Jednoslovné výrazy a Kompozita a víceslovné výrazy. Největší prostor je dán poslední jmenované části. Ta přesvědčivě dokládá, že moderní spisovná arabština disponuje bohatými vnitřními zdroji slovo-tvorných procesů. Zvláště detailně rozpracovány jsou oddíly Přídavná jména a participia v přívlastku shodném a Genitivní spojení. U přídavných jmen a participií uvádí diplomant i jejich substantivizované varianty a u podstatných jmen jejich adjektivizované a verbalizované varianty. Názornost výkladu zvyšují formou poznámek pod čarou rozvinuté příklady ke každému uvedenému tvaru.

Bohatý Seznam použité a citované literatury je dokladem, že diplomant si vytvořil solidní heuristickou základnu.

Jako příloha je zařazen Arabsko-český slovníček, který obsahuje veškerý uvedený lexikální materiál.

K práci mám několik drobných poznámek:

- s.13 - pozn.4 - Uvedená arabská věta je zřejmě formulována neosobně, bez zájmena l.os.sg /mi/; ukazuje na to i plurál al-ajdí.
- s.13 - V odstavci o hojném výskytu rozvinutých jmenných konstrukcí pak dále stojí tato věta: "Tyto vesměs pasivní konstrukce, které nemají činitele,..." To bezpochyby platí o slovese tamma, jímž se opisuje pasivum, nikoli však o slovese qāma bi.
- s. 39- K problému dauī - duwāī: výraz "státní" se často vyjadřuje slovem "ḥukūmī", např. dawā'ir ḥukūmīja - státní úřady.
- s.47 - Není odvozování slovesa lāšā /a potažmo talāšā/ od substantivního tvaru lāšaj' pouhý dohad? Dá se to prokázat?
- s.63 - pozn.274 - Větu "īrān mu'ādija li 'l-imbirijālīja" bych překládal: "Írán je antiimperialistický", nikoli "Írán nemá imperialistickou povahu". Záleží však na kontextu.
- s.64 - pozn.284 - Místo "přecitlivělost" bych přeložil spíše "alergie".
- s.66 - pozn.306 - V překladu není zmíněn přívlastek "al-bahrīja".
- s.82 - pozn.436 - Nemá stát místo "at-tawādu" "at-taḍāmu"/solidarita/?
- s.94 - pozn.552 - V překladu chybí výraz "v semifinále".

Z á v ě r

Diplomant Viktor Bielický předkládá hodnotnou, přínosnou, precizně napsanou práci, v níž prokázal badatelské schopnosti v oblasti arabské lingvistiky. Jeho práce by mohla mj. sloužit jako cenný studijní materiál pro studenty arabistiky. Doporučuji proto komisi, aby ji přijala k obhajobě.

Jaroslav Oliverius
Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.